

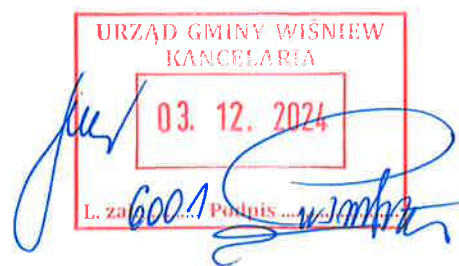
OP. 152. B. 2024

Dr. P. Leśniewski
Dr. P. Hatalbiec

2024 - 11 - 04

+ Meemas

Jastrzębie Kąty, dnia 25 listopad 2023 r.

Rada Gminy Wiśniew

ul. Siedlecka 13, 08-112 Wiśniew

Wniosek

Wnioskujemy o:

- podjęcie przez Radę Gminy Wiśniew uchwały, powołującej zespół przyrodniczo – krajobrazowy lub użytek ekologiczny pod nazwą „Jastrzębie Kąty” na terenie o powierzchni 2,06 ha stanowiącym naszą własność: działek nr 1011/2, 1011/3, 1011/4, 1032/1 obręb Łupiny, dla tego obszaru nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;
- o oznakowanie 6 pomnikowych drzew, których pierśnica wynosi: dębu 3,87m, sosen 2,6 m, 2,6 m, 2,6 m, 1,9 m, 2,8 m i nadanie im imion - dębowi szypułkowemu Felix od imienia Felixa Orzechowskiego, który był pierwszym właścicielem Jastrzębich Kątów z rodziny Orzechowskich, sosnom zwyczajnym Lucjan, Sabina, Edmund, Jacek, Irena, od imion właścicieli Jastrzębich Kątów, do nacjonalizacji w 1946 r., szczególnie związanych z mieszkańcami wsi Łupiny, Śmiary i Kaczory;
- o objęcie terenu ochroną prawną;
- umożliwienie nam przedstawienia osobiście Radzie Gminy tematu, ażeby odpowiedzieć na ewentualne pytania Radnych;

Uzasadnienie

Antoni Ponikowski, późniejszy Premier RP i Rektor Politechniki Warszawskiej, prywatnie ściśle związany z Siedlcami i Jastrzębimi Kątami, jako Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydał Rozporządzenie o ochronie niektórych zabytków przyrody w

dniu 15 września 1919 r. Kontynuacją tego aktu jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2017 r. określające kryteria uznania za pomnik przyrody. Kryteria mają charakter ilościowy i jakościowy. Wyróżnianie się wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek, występowanie w skupiskach, a także inne wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne i krajobrazowe to są cechy zgłaszanych przez nas, rosnących w skupisku drzew pomnikowych to jest dębu szypułkowego i 5 sosen zwyczajnych, spełniających kryteria uznania za pomnik przyrody. Drzewa te rosną w otoczeniu młodszych drzew, stawu i łąki.

Zgodnie z art. 43 „zespołami przyrodniczo - krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne” oraz z art. 42 „użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej...” Powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, które nie mogą być objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię. W związku z faktem, że zgłaszany przez nas obszar i rosnące na nim drzewa stanowią fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego, a jednocześnie są pozostałością ekosystemów mających znaczenie dla zachowania bioróżnorodności i występują na niewielkim obszarze więc klasyfikacja sposobu ochrony jest niejednoznaczna.

Misją Gminy Wiśniew jest „tworzenie przyjaznego otoczenia dla człowieka, w oparciu o rozwój gospodarczy, lokalne rolnictwo, wykorzystywanie zasobów przyrodniczych gminy i potencjału turystycznego, w zgodzie z zasadami ekologii, a także spożytkowanie dziedzictwa kulturowego, kreowanie atrakcyjnego wizerunku Gminy...” W dniu 28 czerwca 2023 r. Rada Gminy Wiśniew podjęła Uchwałę nr LXV/419/2023 w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wiśniew na lata 2023-2026 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2027-2030”. Celem zadań sprecyzowanych w Programie ochrony środowiska jest poprawa i ochrona środowiska naturalnego na terenie gminy. Cel ten będzie osiągnięty poprzez ochronę siedlisk ptaków i nietoperzy, ochronę ekosystemów przed ich fragmentacją, a także zachowanie bioróżnorodności i walorów krajobrazowych. Ponadto wyróżniono cele zachowania drożności powiązań ekologicznych i czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów dolinowych. Ochrona środowiska naturalnego w gminie jest faktem i przejawia się

utworzeniem w północno - zachodniej i południowej części gminy Obszarów Chronionego Krajobrazu: Siedlecko-Węgrowskiego i Łukowskiego. Dbałość o właściwą ochronę zasobów naturalnych przejawia się również przez objęcie ochroną prawną proponowanego przez nas zespołu stanowiąc element lokalnej sieci atrakcji obok uznanego i czczonego przez mieszkańców dębu w Lesie Mroczkowskim wstawionego śmiercią powstańców zabitych przez Rosjan w czasie Powstania Styczniowego.

W Archiwum Państwowym w Siedlcach w Wykazie Hypotecznym majątek Jastrzębie Kąty na str. 3 w dziale lasu morgów 51 w tym „las przy śmirskiej granicy” i las sosnowy – nie młodnik sosnowy. Oceniamy wiek sześciu najstarszych - dębu i sosen na około 200 lat. Otwarta encyklopedia leśna: *„Sosna rośnie szybko ... w wieku 100—120 lat przyrost na wysokość zupełnie ustaje. Żyje do 300—350, czasem nawet do 500 lat.”* – jest to dowód na fakt, że rosnące obecnie dąb i sosny, to są te same, o których mówi Wykaz Hypoteczny, czyli posadzone jeszcze przed zakupem Jastrzębich Kątów przez Felixa Orzechowskiego, w czasach poprzedzających wybuch powstania listopadowego. Witkoś-Gnach K., Tyszkochmielowiec P., (red.) 2016: *Drzewa w cyklu życia...* Wrocław, 2016: *„Gdy drzewo osiąga etap sędziwości, staje się bytem coraz bardziej złożonym, nie tylko jako osobnik, lecz także jako kolonia swych potencjalnych następców, którzy przechodzą przez wcześniejsze etapy rozwoju. W miarę upływu czasu drzewo sędziwe wraz ze swym glebowym środowiskiem staje się gospodarzem coraz bardziej złożonego, bogatego ekosystemu... Im bardziej drzewo zwiększa swe rozmiary i stopień złożoności, tym większy jest jego potencjał do wytworzenia siedliska saproksylicznego (rozkładającego się drewna) ...U stóp drzewa sędziwego rozciąga się sędziwy system glebowy, ściśle połączony i zintegrowany z korzeniami drzewa oraz populacjami mikroflory i mikrofauny”.*

Wskazany obszar sąsiaduje od wschodu z drogą powiatową, za którą rośnie młodszy las sosnowy, od zachodu ze stawem, rzeczką, łąkami i gruntami ornymi. Znaczenie istnienia lasu dla człowieka i opieka nad nim przez stwarzanie stref ekotonowych jest podkreślane we współczesnej nauce. Mając świadomość konieczności współgrania wytycznych kierowanych przez naukę z tymi dla współczesnego rolnictwa, przez sposób ekstensywnego użytkowania działki, na której znajdują się wiekowe drzewa sprzyjamy prawidłowemu, nowoczesnemu systemowi opieki nad starodrzewem. Na tej działce nie ma użytkowania rębego, a przewrócone, martwe drzewa wzbogacają biocenozę w gatunki grzybów, roślin i zwierząt, których nie odnajdzie się w młodym „produkcyjnym” lesie. Istotne dla zachowania bogatej

flory i fauny jest pozostawienie miejsc dzikich, gdzie nie ma ingerencji człowieka w szatę roślinną. Tworzenie stref ekotonowych, jakkolwiek w XIX wieku jeszcze nieuzasadnione naukowo, było realizowane przez niektóre gospodarstwa, w tym Jastrzębie Kąty, w XIX w i wcześniej, a wynikało z obserwacji środowiska naturalnego. Strefa podnosi stabilność ekosystemu leśnego i przyczynia się do utrzymania sprawności siedlisk poza leśnych, tu liczebność gatunków i osobników jest większa niż w biocenozach otaczających. Ze względu na specyficzne warunki występują tu gatunki uważane za rzadkie i objęte ochroną.

Ekosystem to dynamiczny układ ekologiczny którego składowymi są występujące tu zwierzęta i rośliny. We wskazanym miejscu, na działkach 1011/2, 1011/3, 1011/4, 1032/1 występuje zespół różnych ekosystemów - można wyróżnić: leśny, wodny, łąkowy.

Na małym wzniesieniu starodrzew, u podnóża staw, płynie Myrcha, za którymi dopiero w kierunku zachodnim ciągną się łąki i pola uprawne. Ten mały fragment krajobrazu ma istotne znaczenie w kształtowaniu piękna wsi Łupiny – zdaniem wielu mieszkańców stanowi jej najładniejszy fragment. Ten staw był ostatnim ogniwem w systemie stawów Jastrzębich Kątów służącym do spuszczenia wody z pozostałych stawów w czasie odłowów ryb, krótkiego ich przechowywania i dlatego jego dno znajdowało się poniżej dna pozostałych stawów. Zasilanie w wodę zapewniała Myrcha, wody opadowe i pośniegowe. Ten system budowy przepływowych stawów stanowi dowód kultury rolnej założycieli stawów i zastosowanej przez nich XIX wiecznej technologii budowy i obsługi zbiorników do hodowli ryb.

Zwracając uwagę na niepokojące zjawiska, które mogą doprowadzić do degradacji tego cennego terenu, w szczególności należy wymienić: 1. wrzucanie śmieci do stawu i lasu, 2. wykorzystywanie przez osoby nieuprawnione faktu, że działki pozostają nieogrodzone z powodu uszanowania przez nas korytarzy ekologicznych, 3. wjeżdżanie na teren samochodami, prawdopodobnie przez osoby, które nie zdają sobie sprawy z wartości ekologicznej miejsca, pomimo że na działce 1011/3 zbudowaliśmy miejsce parkingowe dla obsługi terenu, 4. zmieniający się poziom dna stawu. Wybudowanie stawu lub zbiornika retencyjnego jest kosztowne. Jeżeli stosować się do słów Programu i ogólnopolskich, rządowych programów retencji wód należy szanować istniejące zbiorniki/stawy, jako magazyny cennej wody. Wody spuszczone ze stawów do rzeki bezpowrotnie tracimy, natomiast te zatrzymane pomagają w realizacji produkcji rolnej, pomagają wszystkim żyjącym stworzeniom, dlatego utworzenie i utrzymanie dla następnych pokoleń cennego przyrodniczo obiektu jest ważnym zadaniem, wpisującym się w program i zadania gminy,

które zdołamy wykonać jedynie we współpracy z jej mieszkańcami i samorządem. Objęcie ochroną tego obiektu wpisuje się w misję Gminy Wiśniew umożliwiając zachowanie wysokich walorów przyrodniczych przez ich prawną ochronę, czyli tworząc przyjazne otoczenie dla człowieka w oparciu o zasoby przyrodnicze. Skutkuje ono nie tylko wprowadzeniem wymienionych w uchwale Rady Gminy zakazów (których naruszenie jest wykroczeniem), ale również wprowadzeniem stosowności przepisów innych ustaw i rozporządzeń, w tym np. zaliczeniem siedlisk przyrodniczych w użytku do „chronionych siedlisk przyrodniczych” w sensie ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku (w związku z art. 6 pkt 2a tej ustawy). Tym samym ewentualne zagrożenia dla użytku stają się „zagrożeniem szkodą w środowisku” w sensie tej ustawy, a szkoda w użytku – szkoda w środowisku wymagającą działań zapobiegawczych, naprawczych i ewentualnie kompensacyjnych. Jest to silne narzędzie ochrony, nie w pełni jeszcze w Polsce wykorzystywane.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej ... ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej, odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. Starodrzew nie tylko wymaga opieki, on również może pełnić funkcje społeczne. Pełnieniu funkcji społecznej sprzyja nadanie drzewom pomnikowym imienia. Powiązanie chronionego starodrzewu z historią, kulturą czy lokalnymi legendami sprawi, że nie będą traktowane jako zwykłe drzewa, bo ich wyjątkowy status sytuuje je w innej kategorii. Możliwości wykorzystania potencjału drzew pomnikowych i całego terenu są ogromne: mogą stać się atrakcją turystyczną, elementem ścieżek edukacyjnych czy bohaterami lokalnych opowieści. W obecnej sytuacji drzewa o których piszemy stanowią niewykorzystany potencjał społeczny czyli drzewa pomnikowe nie pełnią swojej funkcji społecznej. Brak oznakowania prowadzi do niepożądanych sytuacji, braku poszanowania. W długofalowej perspektywie gmina i jej mieszkańcy odniosą korzyści z ustanowienia ochrony tego obiektu.

Pomnikowe drzewa, bogata flora i fauna, atrakcyjny krajobraz oraz wartości kultury materialnej świadczą o unikatowym charakterze miejsca, które proponujemy, aby Gmina Wiśniew objęła ochroną prawną w możliwie krótkim terminie.

Dr. H. Holubiec

2025 -01- 27

[Signature]

Jastrzębie Kąty, dnia 15 styczeń 2025 r.

Rada Gminy Wiśniew

ul. Siedlecka 13, 08-112 Wiśniew

ug@wisniew.pl

W uzupełnieniu naszego wniosku z dnia 25 listopada 2024 r. skierowanego do Rady Gminy Wiśniew proponujemy jego modyfikację, czyli częściową zmianę polegającą na zmniejszeniu obszaru, na którym proponujemy powołanie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego lub użytku ekologicznego pod nazwą „Jastrzębie Kąty”. Proponujemy, ażeby była to ta część działki 1011/3, na której rosną wiekowe drzewa. Jest to częściowa zmiana nienaruszająca istoty rzeczy, może być korzystniejsza dla gminy przez zmniejszenie obszaru, a w swojej podstawowej treści wniosek pozostaje niezmienny. Podkreślamy, że nie oczekujemy żadnego wynagrodzenia, a według naszej wiedzy, dla gminy objęcie terenu ochroną prawną nie wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Zależy nam na jak najszybszym objęciu ochroną prawną drzewostanu, gdyż leży to w jego interesie i w interesie gminy, dlatego proponujemy nasz przyjazd na styczniowe zebranie Komisji Skarg, Wniosków i Petycji, ażeby w miarę naszych możliwości wyjaśnić wszystkie ewentualne wątpliwości, które mogliby mieć Członkowie Komisji.